

KARBOHİDROGENLƏRİN (KH) SİLSİLƏ TOPLANMASI VƏ YATAQLARIN FORMALAŞMASININ PALEOANALİZİ (YEVLAX-AĞCABƏDİ MİSALINDA)

Ə.İ.Xuduzadə

SOCAR, “Azneft” İB

KH yataqlarının istər çökmə qat mənşəli, istərsə də konsolidə oplunmuş neft-qaz hövzələrində əmələ gəlməsi, silsilə toplanması və formalaşması Qubkin-Brod qanununa görə üçün uzun müddətli 10-20 mln. il geoloji zaman tələb olunur və “KH potensialının ilkin enerji generasiyası” mərhələsi ilə başa çatır.

KH-lərin differensial toplanması əsasında neft-qaz yataqlarında KH-lərin silsilə toplanması və formalaşmasının S.P.Maksimov və V.G.Qassoya görə prinsipial modeli düzgündür, lakin əyani illüstrasiyadır, yəni KH fiziki-kimyəvi prosesin rəsmlərlə izahıdır. Eyni zamanda, bu model yataqlarda neft-qaz əmələ gəlmə prosesinin bütün mərhələlərini, ən başlıcası miqrasiya-emiqrasiya və generasiyasını izah etmir və bir neçə yataq təmsalında qeyd olunur ki, KH yataqlarının yaranması və formalaşması üçün mütləq şərtlər ödənilərsə, yataq mütləq yaranır və formalaşır.

Yevlax-Ağcabədi çökəkliyinin Mezokaynozoy tələlərində KH-lərin silsilə toplanması və formalaşmasını araşdırmaq üçün iki – Dəlilməmmədli-Bozyeri-Duzdağ-Əmirarx və Ayrı-Beyləqan-Bolsulu-Sovetlər-Şirinqum-Muradxanlı-Carlı sahələrində ŞmQ-CŞq istiqamətində tərtib olunmuş paleoprofillərin analizindən güman olunur ki, bu model bütün yataqlar üçün birqiymətli qəbul oluna bilməz. Belə ki, Yevlax-Ağcabədi çökəkliyində iki istiqamətdə tərtib olunmuş paleoprofillərdən nəticə olaraq güman olunur ki, çökəkliyin mərkəzindən şimal-qərb və cənub-qərb Mezokaynozoy tələlərində KH-lərin silsilə toplanması və formalaşması baş vermişdir, lakin Abşeronda şaquli tektonik hərəkətlərin aktivləşməsi nəticəsində bu proses pozulmuş, amma KH-lərin toplanması və yataqların formalaşması üçün əlverişli şərait saxlanılmışdır, yəni neft-qaz yataqlarında KH-lərin silsilə toplanması və formalaşmasının S.P.Maksimov və V.G.Qassoya görə prinsipial modeli tektonik qarışıqlıq mərhələlərinin kəskin dəyişməsi şərtində düzgündür.

ПАЛЕОАНАЛИЗ ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОГО СКОПЛЕНИЯ УГЛЕВОДОРОДОВ (УВ) И ФОРМИРОВАНИЯ ЗАЛЕЖЕЙ (НА ПРИМЕРЕ ЕВЛАХ-АГДЖЕБЕДИНСКОЙ ВПАДИНЫ)

А.И.Худузаде

SOCAR, ПО «Азнефть»

Для образования УВ, последовательного скопления и формирования залежей, как в осадочном, так и в бассейне кристаллического фундамента, по теории Губкина-Брода, требуется геологическое время 10-20 млн. л., и завершается циклом «Первичной генерацией энергии УВ потенциала».

Принципиальная модель С.П.Максимова и В.Г.Гассоу, составленная на основе последовательного скопления УВ в резервуарах и формирования залежи правдоподобная, но является иллюстрационным пособием, то есть цифровым объяснением физико-химического процесса УВ. Вместе с тем, эта модель не объясняет весь цикл процесса нефтегазообразования, и самое главное, миграции-эмиграции и генерации. На примере нескольких залежей утверждается, что если соблюдаются абсолютные условия образования залежи УВ, то обязательно образуется и формируется залежь.

Для выяснения последовательного скопления и формирования УВ в мезо-кайнозойских резервуарах Евлах-Агджебединской впадины, по палеоанализу на профилях в двух северо-западного и юго-восточного направления – Дальмамедли-Бозйери-Дуздаг-Амиарх и Айры-Бейлаган-Болсулу-Советляр-Ширингум-Мурадханлы-Джарлы, уверенно можно полагать, что этой модели нельзя воспринимать однозначно. По этим палеопрофилям Евлах-Агджебединской впадины, предположительно можно сделать вывод, что от центра впадины в северо-западном и юго-восточном направлениях в резервуарах мезо-кайнозой происходило последовательное скопление и формирование залежей УВ, но в результате активации тектонического цикла во время Абшеронской эпохи, эта тенденция нарушалась, но благоприятные условия сохранились, то есть, принципиальная модель С.П.Максимова и В.Г.Гассоу, составленная на основе последовательного скопления УВ в залежах и формирования залежи, правдоподобна только при условии не изменения тектонического цикла.